

Rødning Højskoles 100 Aars Jubilæum.

Rødning Højskole — og dermed den danske Folkehøjskole — kan i Aar fejre sit 100 Aars Jubilæum. Højskolen og Landbruget har altid arbejdet i nøje Tilknytning til hinanden. Som det vil fremgaa af efterfølgende Artikel, var denne Samhørighed i Begyndelsen endda stærkt *tagligt* betonet.

Af Bureauchef *Niels Siggaard*.

I Foraaret 1844 købte „Den slesvigske Forening“ en Bondegaard i Rødning By for derpaa at oprette en folkelig Højskole, og den 7. November samme Aar kunde Skolen paabegynde sin Virksomhed med en Elevflok paa 20. Da Landhusholdningsselskabet gennem en Aarrække ydede Tilskud til denne Virksomhed og havde nøje Samarbejde med Skolens ledende Mænd, er der god Grund for, at denne Folkehøjskoles Jubilæum bliver mindet her i Tidsskriftet.

Skolens første Forstander var cand. theol. *Johan Wegener*; men dens ledende Mand var Formanden for Skolens Direktion Professor *Chr. Flor*, der allerede i 1845 opgav sin Stilling som Lærer i dansk Sprog og Litteratur ved Universitetet i Kiel og flyttede til Rødning for i fuldere Maal at kunne ofre sig for Virksomheden paa denne Danmarks første Folkehøjskole. Han deltog i Undervisningen ved at holde Foredrag over de nordiske Myter og den danske Litteratur og Modersmaal; men da hans Raadgivervirksomhed for Nordslesvigerne i deres nationale Kamp i stigende Grad lagde Beslag paa hans Tid, maatte han fra Efteraaret 1846 overlade Skolens daglige Ledelse til cand. theol. *Fr. Helveg*. Undervisningsfagene paa Højskolen var i første Række Fædrelandets Historie og Modersmaalet; efter at *Flor* var flyttet til Rødning, blev der ogsaa optaget Undervisning i enkelte Naturfag, og for „at lette det for Landbrugerne at finde Vej til Højskolen“ blev der fra 1845 ogsaa givet Undervisning i Landbrugsfagene.

Fra 1845 og i en Aarrække ydede Landhusholdningsselskabet 200 Rbd. aarlig til en Løn for en Lærer i Landbrugsfagene. Den første Landbrugslærer paa Rødding Folkehøjskole var cand. phil. *Helmuth Krarup*, der med Understøttelse fra Landhusholdningsselskabet havde uddannet sig i Landøkonomi paa Landbrugsinstitutterne i Eldena og Møglin. Han blev dog kun i Rødding et Aar, idet han i 1846 købte Skibildgaard ved Herning, hvor han oprettede et Landbrugsinstitut, som Landhusholdningsselskabet i den følgende Tid hvert Aar sendte et Par Landvæsenslærlinge til. Krarups Efterfølger som Landbrugslærer blev Landmaaler, cand. phil. *Edvard Thomsen*, der som Lærer paa Skolen og som Inspektør paa Elevhuset i en Aarrække fik stor Betydning for Højskolen baade indadtil og udadtil.

Man havde fra først af ønsket, at Kursuset paa Rødding Folkehøjskole skulde omfatte to Aar; men det viste sig ret snart, at det var umuligt at faa Eleverne til at blive der længere end et Aar — en Vinter og den efterfølgende Sommer eller det meste af Sommeren. I Sommermaanederne blev der givet særlig Undervisning i Botanik, Landmaaling og i Landbrugsfagene. Langt den største Part af Eleverne var Landmandssønner. Undervisningen var gratis, da Lærerlønningerne betaltes af Tilskud fra forskellig Side; men for Kost og Logi skulde Eleverne betale 160 Rbd. om Aaret. I 1844—45 var Eleverne indkvarterede hos Beboerne i Rødding By; men da Flor var flyttet til Rødding, lykkedes det ham gennem en Aktietegning at skaffe saa mange Penge, at der kunde opføres en Elevbygning med Bolig til 32 Elever og til en Inspektør, som skulde have Eleverne paa Kost og Skolens Landbrug i Forpagtning.

I sin Indberetning til Landhusholdningsselskabet om Højskolens Virksomhed i Skoleaaret 1845—46 skriver Flor: „Vi tror, at Bondestanden trænger lige saa meget til noget af den almindelige menneskelige eller humane Dannelse, som til videnskabelig Indsigt i Landvæsenet, og at han (Bondesønnen) med ulige større Lethed og Sikkerhed kan naa denne, naar han først har tilegnet sig hin. Og to Aars Erfaring har bestyrket vor Mening. Flere Fædre har fortalt Undertegnede, hvor ivrige deres unge Sønner, naar de kommer hjem fra Høj-

skolen, er for at faa forandret, hvad de nu anser for fejlagtigt ved Husets og Byens sædvanlige Avlsbrug, og at de Unge i Reglen sætter noget af deres Lærdom praktisk igennem."

Rødding Højskoles Gerning blev afbrudt af Krigsforholdene i 1848, og den laa stille til Efteraaret 1850. I Mellemtiden havde *Fr. Helveg* virket som Feltpræst, og fra 1850 blev han Præst i Haderslev. *Thomsen* benyttede Tiden til med Stipendier fra Landhusholdningsselskabet at studere Landbrugsforhold i Sverige, Norge og Skotland. I det sidstnævnte Land var det særlig Roedyrkning og Dræningsforetagender, som interesserede ham.

Efteraaret 1850 genaabnede Højskolen med cand. theol. *Sofus Høgsbro* som Forstander, og *Edvard Thomsen* tog igen fat som Skolens Landbrugslærer og som Inspektør paa Elevhuset og Forpagter af Landbruget, hvis Jorder han i de følgende Aar fik drænet. Under det nævnte Ophold i Skotland havde han benyttet Lejligheden til at komme i nær Forbindelse med dygtige skotske Landmænd, der var villige til at modtage danske Landvæsenselever til praktisk Oplæring. I en lang Aarrække skaffede *Thomsen* Pladser paa Gaarde i Skotland for Rødding Elever efter, at de havde afsluttet Kursuset paa Højskolen, samt for nogle af Landhusholdningsselskabets udtjente Lærlinge.

Ogsaa efter at han i 1856 havde forladt Rødding Højskole for at overtage Embedet som Vejkonduktør for Hertugdømmerne, fortsatte han med at skaffe Pladser i Skotland for danske Landvæsenlærlinge. Af hans Indberetning til Landhusholdningsselskabet fra 1865 fremgaar det, at han i Tidsrummet 1851—1865 havde skaffet Pladser for 54 danske Elever i Skotland. Heraf havde de 30 modtaget Understøttelse fra Landhusholdningsselskabet til Opholdet. Disse 54 Elever havde haft Pladser som arbejdende Elever, og de havde faaet Kost og Logi for deres Arbejde, men ingen Løn. Desuden havde *Thomsen* ogsaa arrangeret kortere Studieophold for en Del unge Landmænd i Skotland paa den Maade, at de blev lejet ind i et Pensionat i en Landsby i et af de mest veldrevne Distrikter. Herfra kunde de saa aflægge Besøg hos de dygtigste Landmænd og erhverve sig Indblik i det skotske Landbrug. I 1869 blev *Thomsen* optaget som bestandigt Medlem af Selskabet,

men da de fleste danske Landmænd efterhaanden var blevet dygtige til at dyrke Roer, ophørte Landhusholdningsselskabet i 1877 i nogle Aar med at sende Landvæsenslærlinge til Skotland.

I 1840erne og 1850erne fik mange af de Landvæsenslærlinge, som havde været i Skotland et Aar eller to efter deres Hjemkomst, Pladser paa danske Herregaarde som Dræningsmestre. En Del af de tidligere Røddingelever blev ogsaa antaget som Forvaltere. I det hele taget var disse Elever efterspurgte til betroede Pladser. Herom vidner bl. a. en Skrivelse fra *Edw. Tesdorpf*, der var Præsident i Landhusholdningsselskabet fra 1860 til 1888. I Skrivelsen, der er fra 1858, henstillede han, at Landhusholdningsselskabet fortsat yder 200 Rbd. til Løn for en Landbrugslærer paa Højskolen. *Tesdorpf* skriver: „Efter det ikke ganske lille Bekendtskab, jeg har til Rødding Højskole, eftersom jeg i en Række af Aar stadig har haft 3, 4 og 5 af dens Elever ad Gangen, dels som Lærlinge ved Dræningen, dels som Underforvaltere, kan jeg ikkun udtale en afgjort saare fordelagtig Dom over Anstaltens Virksomhed. Jeg er aldeles forvisset om, at Rødding yder det danske Agerbrug og derved det danske Samfund i Almindelighed meget væsentlige Tjenester, og kan ikkun beklage, at den stadig maa ligge i Kamp med Mangel paa Midler, hvorved dens Virksomhed i høj Grad lammes. — Rødding har fortrinlige, sjældne nidkære Lærere, en af mangfoldige Grunde heldig Beliggenhed, og lader til at have vundet den nordslesvigske og Kongerigets Bondestands Tillid. Jeg nægter ikke, at her er Elementer, som en aarvaagen Regering ikke burde lade hensygne, men støtte og vedligeholde, thi vanskelig kan Landet ydes en større Tjeneste end ved at give dets opvakte Sønner i Bondestanden en saadan Lejlighed til en højere Aandsudvikling, der vil virke velgørende paa hele Folket.“ Landhusholdningsselskabet fortsætter ogsaa med at yde Skolen de 200 Rbd. om Aaret, indtil den anden slesvigske Krig afbrød Skolens Virksomhed.

Foruden ved Pengebidrag havde Landhusholdningsselskabet fra 1845 understøttet Rødding Folkehøjskoles Virksomhed med Boggaver. I sin Indberetning til Landhusholdningsselskabet om

Skolens Virksomhed i 1862 skriver Forstander *Ludvig Schrøder* angaaende Skolens Bogsamling, at den er paa 5000 Bind. „Den benyttes af Beboerne i vid Omkreds, og det maa særlig bemærkes, at de landøkonomiske og naturvidenskabelige Skrifter, for hvilke Skolen navnlig maa takke Landhusholdningsselskabet, er stærkt i Brug.“

Paa Grund af de nævnte Krigsforhold forlod de fleste af Eleverne Skolen med Udgangen af 1863, og efter Afstaaelsen af Sønderjylland i 1864 blev Forholdene meget vanskelige for Højskolevirksomhed i Nordslesvig. Efter Henstilling fra forskellig Side om at oprette en Højskole Nord for Grænsen begyndte *Ludvig Schrøder* i 1865 den Højskolevirksomhed i Askov, som skulde faa den største Betydning for Højskolebevægelsen ikke alene i Danmark, men ogsaa i de andre nordiske Lande. — Da „Rødding Højskoleforening“ meget ønskede, at Skolen skulde gænaabnes, lykkedes det at faa Lærer *Cornelius Appel* til at overtage Ledelsen af Højskolen. Fra 1865 og i de følgende 20 Aar holdt han Sommerkursus for unge Piger. — Myndighederne nægtede at give Tilladelse til, at der holdtes Karleskole om Vinteren. Selv om det kun blev smaa Pigehold, som i den Periode mødte paa Rødding Folkehøjskole, saa er der mange Udtalelser fra Deltagerne om, at Opholdet havde været den Oplevelse for dem, som stærkest kom til at præge deres Udvikling. For Egnens Befolkning var Appels Virksomhed ogsaa af stor Betydning, ikke mindst blev dette Tilfældet efter, at han i 1874 ogsaa havde overtaget Stillingen som Præst for Frimenigheden i Rødding. Af Helbredshensyn maatte han i 1885 trække sig tilbage fra Skolevirksomheden, og Højskolen kom derefter til at ligge stille, indtil Genforeningen. Skolen blev saa gænaabnet med cand. mag. *Erik Appel* som Forstander, og derefter har der været holdt Karleskole i Vintermaanederne og Pigeskole i Sommermaanederne. Siden 1926 har cand. mag. *Hans Lund* været Skolens Forstander, og det er lykkedes ham ikke alene at samle store Elevhold, men ogsaa at gøre Rødding Folkehøjskole til et Centrum for Aandslivet i Sønderjylland.
